Kohti Varsinais-Suomen
hyvinvointialuetta
Mot Egentliga Finlands
välfärdsområde

VNS 2/2022 vp / Lausuntopyyntö/

Viite: VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026, Valtiovarainvaliokunta 17.5.2022

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle koskien valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt asiasta Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta kirjallista asiantuntijalausuntoa erityisesti teemana hyvinvointialueiden toimintaan osoitettu rahoitus, yliopistosairaaloiden tutkimusrahoitus, tulevan palkkaharmonisaation rahoitus sekä toimet henkilöstön saatavuuden parantamiseksi. Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja antaa seuraavan lausunnon.

Yliopistosairaaloiden tutkimusrahoitus

Tutkimus- ja koulutustoiminnalla on perustavanlaatuinen merkitys terveydenhuollon toiminnassa ja vaikuttavuudessa. Vain tutkittu tieto mahdollistaa laadukkaiden, väestön tarpeisiin vastaavien palvelujen tehokkaan kehittämisen, tuottamisen ja järjestämisen. Yliopistollisten hyvinvointialueiden yksi päätehtävistä on korkeatasoisen tutkimuksen tekeminen ja lääkäreiden sekä muiden terveydenhuollon ammattilaisten kouluttaminen koko maan tarpeisiin. Tutkimus- ja opetustoiminta on keskeisen tärkeää koko terveyspalvelujärjestelmän toiminnan turvaamiseksi.

Yliopistosairaalat vastaavat ylivoimaisesti suurimmasta osasta terveydenhuollon tutkimuksesta ja opetuksesta, millä on keskeinen vaikutus myös yliopistosairaaloiden kustannusrakenteeseen. Aikaisemmin tehtyjen useiden selvitysten perusteella opetuksen ja tutkimuksen aiheuttamat ylimääräiset kustannukset yliopistosairaaloille ovat noin 10 %:n luokkaa niiden kokonaiskustannuksista.

Valtion sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen nykyiseen rahoitusmalliin ei valitettavasti sisälly mekanismia, joka varmistaisi edellä mainitun välttämättömän tutkimusrahoituksen. Rahoituslakiin 617/2021 esitetty säädös uudesta määräytymistekijästä, yliopistosairaalalisästä, ei edennyt hallituskäsittelyssä toukokuussa 2022. Yliopistosairaalalisä olisi ollut oikea suunta TKIO-toimintojen rahoituksen turvaamiseksi, vaikka esitetty määräytymiskerroin (1,661) ei olisikaan turvannut yliopistosairaaloiden tutkimuksen ja opetuksen riittävää rahoitusta. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan yliopistosairaalalisän kertoimen olisi tullut olla vähintään 2,9 mikä valtakunnallisesti tarkoittaa noin 600 milj. euron kustannustasoa.

Kohti Varsinais-Suomen
hyvinvointialuetta
Mot Egentliga Finlands
välfärdsområde

Valtioneuvoston selonteon mukaan STM:n hallinnonalalle osoitetaan pysyvä 5 milj. euron korotus valtion rahoitukseen terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen vuodesta 2023 alkaen. Korotusta voidaan pitää hyvänä suuntana nykyiseen 25 milj. euron erittäin niukkaan kokonaismäärärahavaraukseen nähden.

Valtion korvaukseen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutuksen vuotuiseen määrärahaan, 96 milj. euroa, ei ole tulossa muutosta vuosien 2021 ja 2022 valtion talousarvioihin nähden. Suuntausta ei voi pitää hyvänä. Rahoituksessa ei ole käytännössä koko 2000-luvun aikana huomioitu kustannustason nousua, eikä vuonna 2015 tehtyjen määrärahojen leikkausten jälkeen edes opiskelijamäärien nousua. Kustannustason muutokset huomioiden tutkimuksen ja opetuksen määräraha on siis jatkuvasti kaventunut ja kaventuu kansallisella tasolla ja se on tällä hetkellä jäänyt hyvin merkittävästi jälkeen todellisista kustannuksista.

Palkkaharmonisoinnin rahoitus ja toimet henkilöstön saatavuuden parantamiseksi

Hyvinvointialueilla tulee olemaan merkittäviä palkkaharmonisointikustannuksia, joiden kustannusvaikutus ja ajoittuminen tulee riippumaan mm. hyvinvointialueille muodostettavista palkkajärjestelmistä. Palkkaharmonisoinnin kustannukset ovat erityisen suuret lähtökohdiltaan hyvin hajanaisissa maakunnissa, kuten Varsinais-Suomessa, jossa hyvinvointialue muodostetaan 34 luovuttavan tahon toimintana. Palkkaharmonisoinnin myötä kohoavat palkkakustannukset on rahoitusmallissa suunniteltu katettavan hyvinvointialueiden rahoitusmallin puitteissa ja niiden jälkikäteinen huomioon ottaminen sisältyy jälkikäteisen kustannustason tarkastuksen malliin. Palkkaharmonisoinnin kustannuksia on ajateltu katettavan myös vuosina 2023-2029 käytössä olevalla 0,2 prosenttiyksikön korotuksella palvelutarpeen arvioituun kasvuun.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan palkkaharmonisoinnilla tulee olemaan merkittäviä taloudellisia ja henkilöstön saatavuuteen liittyviä vaikutuksia. Hyvinvointialueiden ensimmäisiin toimintavuosiin kohdistuu myös merkittävästi sekä pysyviä että kertaluonteisia muita muutoskustannuksia, joihin ei ole erillisissä valmistelurahoituksessa ja hyvinvointialueiden yleiskatteisessa rahoituksessa riittävästi varauduttu. Rahoituksen riittävyyden näkökulmasta tärkeää olisi myös huomioida kiihtyvän inflaation vaikutukset sekä kunta-alan työmarkkinaratkaisun todennäköisesti kustannuksia nostava vaikutus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus on Varsinais-Suomen alueella merkittävästi heikentynyt ja nähtävissä on jo palkkakilpailun piirteitä kuntien pyrkiessä turvaamaan kriittinen työvoiman saatavuus. Tämä nostaa entisestään valmiiksi hyvin hajanaisesta tilanteesta muodostuvan hyvinvointialueen palkkaharmonisoinnin kustannuksia Varsinais-Suomessa. Merkittävä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työvoimapula vaikuttaa alueen palvelujen saatavuuteen ja palvelutasoihin ja samaan aikaan hyvinvointialueen

Kohti Varsinais-Suomen
hyvinvointialuetta
Mot Egentliga Finlands
välfärdsområde

rahoitus määräytyy selkeästi palvelu- ja työvoimavajeisen toiminnan kustannuksista johdettuna. Tämä aiheuttaa selkeitä haasteita luoda veto- ja pitovoimainen työpaikka sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuudessa on joka tapauksessa merkittäviä vajeita, joita tulee pyrkiä ratkaisemaan kaikilla mahdollisilla käytettävissä olevilla keinoilla, kuten työnorganisoinnilla, kansainvälisillä rekrytoinneilla ja työnjaollisilla muutoksilla.

Kohteliaimmin

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Antti Parpo
va. hyvinvointialuejohtaja

Arja Pesonen
Hankejohtaja, hallinto, talous ja tukipalvelut